مجله علمی سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران، دوره ۲۸، شماره ۱، بهار ۱۳۸۹: ۱۱۳-۱۰۴

● **نامه به سر دبیر** کد مقاله: ۰۱۰

ارزیابی اطلاعات و انتظارات کادر درمانی بیمارستان دکتر شریعتی از مرکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم بیمارستان

دکتر سمیه حنفی ۱*
دکتر محمدرضا جوادی ۲
دکتر مانیا رادفر ۲
دکتر حسن ترکمندی ۱
دکتر سارا الهیاری ۱
دکتر نیکی‌نازاشرفی شهمیرزادی ۱

۱- داروساز، مرکز مراقبت های دارویی بیمارستان دکتر شریعتی تهران
۲- استادیار دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی تهران، متخصص داروسازی بالینی

* **نشانی نویسنده مسؤول:** تهران، بیمارستان دکتر شریعتی، بخش مراقبت‌های دارویی

تلفن: ۰۹۱۲۳۰۶۰۰۲۵-۸۴۹۰۲۳۶۴
نمابر: ۸۸۲۲۰۰۲۵

نشانی الکترونیکی:
javadirctex1351@yahoo.com

چکیده

زمینه: هدف از این پژوهش، بررسی انتظارات کادر درمانی بیمارستان دکتر شریعتی از مرکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم (DPIC) واقع در بیمارستان بود.

روش کار: پژوهش انجام شده از نوع مطالعات توصیفی و شیوه گردآوری اطلاعات از طریق توزیع پرسشنامه بود. از میان ۴۰۰ نفر کادر درمان، ۱۵۷ نفر به سؤالات پرسشنامه جواب دادند.

یافته‌ها: کتب مرجع پزشکی و اطلاعات دارویی (۳۶/۷٪) و همکاران با تجربه (۲۹/۷ ٪) بیشتر از سایر منابع به عنوان منابع دریافت اطلاعات پزشکی و دارویی مورد استفاده قرار می‌گیرند و استفاده از DPIC، کمترین درصد را به خود اختصاص می‌دهد؛ ۷۷/۸ ٪ افراد «تقریباً هیچ وقت» از مراکز DPIC استفاده نمی‌کنند و ۷۷/۵ ٪ افراد با فعالیت این مراکز آشنا نیستند. در پاسخ به «بیشترین نوع اطلاعات مورد نیاز پرسنل» ۴۴/۴ ٪ پاسخ‌ها به «اطلاع از عوارض جانبی داروها» و ۳۳/۳٪ به «اطلاع از موجودی داروها در داروخانه» اختصاص داشت. همچنین از میان موارد ارائه شده در پرسشنامه جهت تعیین درجه اهمیت، ۷۴٪ افراد، «شناسایی ناسازگاری‌های تزریقی» و ۷۰/۱ ٪ افراد «شناخت تداخلات دارویی» را «خیلی مهم» دانسته بودند.

نتیجه‌گیری: مهم‌ترین علت عدم استفاده از DPIC را می‌توان عدم آشنایی کادر درمان با فعالیت‌های این مراکز ذکر کرد. حتی با گذشت حدود ۱۳ سال از افتتاح اولین مرکز DPIC آگاهی کادر درمانی از وجود این مراکز و حیطه فعالیت‌ها و خدمات آنها بسیار اندک است. این امر نیاز مبرم به فرهنگ‌سازی در جهت آشنا کردن کادر درمان با فعالیت‌ها و خدمات گسترده این مراکز را بیش از بیش آشکار می‌سازد.

واژگان کلیدی: منابع اطلاعات دارویی، کادر درمانی بیمارستان، مراکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم، نیاز سنجی

تاریخ دریافت مقاله: ۸۸/۸/۲۴ تاریخ اصلاح نهایی: ۸۸/۱۲/۲۲ تاریخ پذیرش مقاله: ۸۸/۱۱/۴

Archive of SID
[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-02]
www.SID.ir

Archive of SID

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-02]

www.SID.ir

مقدمه

انتقال و گسترش اطلاعات در تمام علوم به ویژه علوم پزشکی باعث رشد و توسعه آن علوم خواهد شد. در این میان توجه به شناسایی نیازهای اطلاعاتی کادر درمان و تلاش در جهت رفع آنها توسط منابع اطلاعاتی از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است [۱]. کادر درمانی شاغل در «بیمارستان‌ها» به علت مشغله زیاد، برای مراجعه به منابع اطلاعاتی وقت کمی دارند. همچنین نسبت به سایر همکاران خود که در بیمارستان‌ها فعالیت نمی‌کنند، به اطلاعات دارویی بیشتر و متنوع‌تری نیاز دارند. بنابراین جهت رسیدن به اطلاعات مورد نیاز خود، به جستجوی منابع اطلاعاتی مختلف می‌پردازند. یکی از راه‌های دستیابی به اطلاعات دارویی مورد نیاز، ارتباط با مراکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم می‌باشد [۲].

مراکز اطلاع‌رسانی دارویی دنیا در مراکز بهداشتی، دانشگاهی، بیمارستان‌ها، دانشکده‌های داروسازی و دیگر سازمان‌های وابسته تأسیس می‌شوند. اولین مرکز DPIC در ایران در بهمن ۱۳۷۵، در معاونت غذا و داروی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با نام مرکز ملی اطلاع‌رسانی داروها و سموم Iran DPIC (Iran Drug and Poison Information Center) افتتاح و از آن پس تاکنون ۳۰ مرکز DPIC در کل کشور راه‌اندازی شده است. مرکز ملی اطلاع‌رسانی داروها و سموم در هر ماه، تقریباً به ۶۰۰۰ تماس تلفنی پاسخ می‌دهد که بیشترین سؤالات از جانب بیماران و بستگان آنها مطرح می‌شود [۳]. از میان دیگر مراکز DPIC کشور، می‌توان به مرکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم داروخانه ۱۳ آبان اشاره کرد که در هر ماه تقریباً به ۲۰۰۰ تا ۲۳۰۰ تماس تلفنی پاسخ می‌دهد [۴].

مراکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم به سؤالات مردم و همکاران گروه پزشکی اعم از متخصصین، داروسازان و پزشکان، در زمینه‌های مختلف اطلاعات دارویی و موارد مسمومیت پاسخ می‌دهند. سؤالاتی که از یک مرکز DPIC می‌توان پرسید شامل مقدار و نحوه مصرف دارو، عوارض ناخواسته ناشی از مصرف دارو، مصرف دارو در بارداری و شیردهی، نحوه اختلاط داروها و محلول‌های تزریقی با هم و سازگاری آنها، نحوه نگهداری داروها، تداخلات داروها و مواد غذایی در مصرف همزمان آنها و همچنین ارائه اطلاعات لازم به همراهان فرد مسموم و یا گروه پزشکی در خصوص نحوه برخورد با یک بیمار مسموم و انجام اقدامات اولیه پیش از رسیدن به مراکز درمانی می‌باشد [۳].

نخستین بخش مراقبت‌های دارویی کشور در آذر ماه ۱۳۸۷ در بیمارستان دکتر شریعتی راه‌اندازی شد. مرکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم به عنوان زیر مجموعه‌ای از این بخش در اردیبهشت‌ماه ۱۳۸۸ فعالیت خود را آغاز نمود. شروع مناسب هر فعالیت خدمت‌رسانی منوط به درک نیازها و انتظارات گروه مخاطبین می‌باشد. این مطالعه با هدف ارزیابی انتظارات کادر درمانی بیمارستان از مرکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم، تخمین میزان آشنایی پرسنل با فعالیت‌های مراکز موجود در کشور و همین‌طور میزان کاربری منابع مختلف اطلاع‌رسانی دارویی و نهایتاً اولویت‌بندی موضوعاتی که مورد علاقه و نیاز پرسنل جهت درج در خبرنامه دارویی مرکز هستند، انجام گرفت.

مواد و روش‌ها

پژوهش انجام شده از نوع مطالعات توصیفی است. جامعه آماری این پژوهش استادان، دستیاران، انترن‌ها، پرستاران و سرپرستاران شاغل در بیمارستان دکتر شریعتی بودند. از تعداد ۱۵۷ نفر از پرسنل مورد بررسی، حدود۲۳٪ را استادان، دستیاران و انترن‌ها و حدود ۷۳ ٪ را پرستاران و سرپرستاران تشکیل دادند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه بود. گردآوری اطلاعات به دو طریق حضوری (توسط پژوهشگر و در جلسات صبحگاهی هفتگی بیمارستان) و غیر حضوری (توسط منشی‌های بخش‌های مختلف بیمارستان) در فروردین‌ماه ۱۳۸۸ انجام گردید که علیرغم پیگیری‌های مکرر پژوهشگر در مدت دو هفته پس از توزیع پرسشنامه نهایتاً ۱۵۷ پرسشنامه از ۴۰۰ پرسشنامه جمع‌آوری شد. بنابراین تنها ۳۹٪ افراد به سؤالات پاسخ دادند.

سؤالات در دو بخش کلی طراحی شده بودند: اول- رتبه‌بندی نیازهای پرسنل به انواع خدمات ارائه شونده احتمالی در مرکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم. دوم- پیشنهاد موضوعات مورد علاقه و مورد نیاز پرسنل جهت ارائه در این مرکز و یا درج در خبرنامه مرکز.

اجزای اصلی پرسشنامه عبارتند از:

۱) توضیح کلی هدف از انجام این مطالعه و نقش نظرات و دیدگاه‌های کادر درمانی بیمارستان در توسعه و بهبود خدمات مرکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم

۲) اطلاعات فردی (سن، جنس، رشته و مقطع تحصیلی، سال فارغ‌التحصیلی از دانشگاه و سابقه فعالیت حرفه‌ای)

۳) میزان آشنایی افراد با مراکز اطلاع‌رسانی دارو سموم و تعداد تماس با این مراکز و زمینه‌های اطلاعاتی مورد نیاز

۴) رتبه‌بندی میزان استفاده از راه‌های دریافت اطلاعات پزشکی و دارویی در ۳ سطح (تقریباً هیچ وقت، گاهی، مرتباً)

Archive of SID

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-02]

www.SID.ir

۵) رتبه‌بندی موارد ۱۲ گانه نیازهای کادر درمان در ۴ سطح (بی‌اهمیت، کم اهمیت، مهم، خیلی مهم)
۶) سؤال از علایق و نیازهای افراد جهت ارائه در خبرنامه دارویی مرکز و تمایل به شرکت در کلاس‌های آموزشی
در انتها درصد فراوانی داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS17 محاسبه شد.

یافته‌ها

مشخصات فردی شرکت‌کنندگان در این مطالعه در جدول ۱ آورده شده است.
اطلاعات به دست آمده از پرسشنامه‌ها نشان می‌دهد که از میان راه‌های دریافت اطلاعات پزشکی و دارویی، استفاده از کتب مرجع پزشکی و اطلاعات دارویی بیشترین درصد را بخود اختصاص می‌دهد و بعد از آن استفاده از همکاران با تجربه در رتبه دوم قرار می‌گیرد. از بین بیشترین نوع اطلاعات مورد نیاز که توسط خود افراد در قالب یک سؤال تشریحی پاسخ داده شده بود، «اطلاع از عوارض جانبی داروها» با فراوانی ۴۴/۴ ٪ بالاترین درصد نیازمندی را به خود اختصاص می‌دهد و در رتبه دوم، «اطلاع از موجودی داروها در داروخانه» با فراوانی ۳۳/۳ ٪ قرار دارد. (جدول ۲)
در زمینه درجه اهمیت نیازهای کادر درمانی، ۷۴ ٪ افراد «شناسایی ناسازگاری‌های داروهای تزریقی»، ۷۰/۱ ٪ «شناخت تداخلات دارویی»، ۵۶/۵ ٪ «معرفی داروهای جدید»، ۵۴/۹ ٪ «آموزش نسخه‌نویسی صحیح» و ۵۳/۵ ٪ «آشنایی با اشکال دارویی داروهای موجود در ایران» را «خیلی مهم» دانسته‌اند. از جهت نحوه خدمت‌رسانی، ۴۲/۹ ٪ افراد تأمین سرویس مشاوره تلفنی ۲۴ ساعته را «خیلی مهم» تلقی نمودند. (جدول۳)
در پاسخ به سؤال میزان تمایل افراد به شرکت در کارگاه‌ها و کلاس‌های آموزشی در زمینه‌های مختلف اطلاعات دارویی، ۹۰/۱ ٪ افراد متمایل به شرکت بوده و ۹/۹ ٪ افراد عدم تمایل خود را ابراز نمودند.
در قالب دو سؤال تشریحی از افراد خواسته شده بود موضوعات مورد علاقه و مورد نیاز خود جهت ارائه در کلاس‌ها، سمینارها، بازآموزی‌ها و همچنین جهت درج در خبرنامه دارویی مرکز را ذکر کنند. پس از بررسی موارد نوشته شده توسط افراد، آنها را در ۹ قسمت، به شرح زیر دسته‌بندی کردیم:
۱) عوارض دارویی ۲) دوز مصرف داروها ۳) اشکال دارویی ۴) معرفی داروهای جدید ۵) موارد مصرف داروها ۶) تداخلات دارویی ۷) مسمومیت‌های دارویی ۸) ناسازگاری‌های تزریقی ۹) فارماکوکینتیک و فارماکودینامیک داروهای با مصرف رایج در یک بخش خاص بیمارستان
داده‌های بدست آمده نشان می‌دهند موضوعی که بیش از همه جهت ارائه در کلاس‌ها، سمینارها و بازآموزی‌ها مورد نیاز و تمایل افراد است، «تداخلات دارویی» و بعد از آن «عوارض دارویی» می‌باشد. در بین موضوعات مورد علاقه افراد جهت درج در خبرنامه دارویی، «معرفی داروهای جدید» و «تداخلات دارویی» و «عوارض دارویی» به ترتیب بیشترین درصدها را به خود اختصاص دادند.

بحث و نتیجه‌گیری

در مطالعه حاضر به منظور بررسی انتظارات کادر درمانی بیمارستان دکتر شریعتی از مرکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم واقع در بیمارستان، تعداد ۴۰۰ پرسشنامه تهیه و تنظیم شد. علیرغم پیگیری‌های مکرر پژوهشگر در مدت دو هفته پس از توزیع پرسشنامه‌ها نهایتاً ۱۵۷ پرسشنامه از مجموع ۴۰۰ پرسشنامه جمع‌آوری گردید. عدم همکاری کادر درمانی بیمارستان با افراد تأمین‌کننده اطلاعات دارویی مورد نیاز آنها و عدم استقبال از مطالعات آماری این چنینی موضوع تازه‌ای نیست. به عنوان مثال می‌توان به مطالعه‌ای با عنوان «بررسی رفتار اطلاع‌یابی استادان، دستیاران و کارورزان دانشگاه علوم پزشکی اهواز» اشاره کرد که با حجم نمونه مشابه مطالعه ما (۴۰۰ نفر) و پس از ۲ ماه از توزیع پرسشنامه نهایتاً ۱۳۰ پرسشنامه تکمیل شده (حدود یک‌سوم) جمع‌آوری گردید [۱]. همچنین طبق گزارشات مرکز DPIC داروخانه ۱۳ آبان، از تعداد ۱۰۰۰ داروخانه در تهران که توسط نامه درباره فعالیت مرکز DPIC اطلاع‌رسانی شده بودند و از آنها خواسته شده بود سؤالات دارویی خود از مرکز را ارسال کنند، تنها ۲ مورد جواب نامه به مرکز فرستاده شد [۴].
بررسی نیازها و انتظارات کادر درمانی بیمارستان‌ها از مراکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم و بررسی میزان آشنایی آنها با فعالیت مراکز مذکور، و استفاده از خدمات این مراکز از جمله تحقیقاتی است که شمار آنها در دنیا بسیار کم است. لیم و چوی[۱] در مطالعه‌ای تحت عنوان «مراکز اطلاعات دارویی اداره شونده توسط داروسازان در سنگاپور» گزارش کردند که بیشترین درصد از افراد تماس‌گیرنده با مراکز فوق را پزشکان تشکیل می‌دهند و بعد از آنها داروسازان، پرستاران و سایر افراد کادر درمان قرار می‌گیرند. سؤالات آنها در برگیرنده طیف وسیعی از اطلاعات بود که به ترتیب فراوانی عبارتند

۱- L.Y Lim & W.K Chui

Archive of SID
www.SID.ir
[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-02]

از: دوز، در دسترس بودن دارو، خصوصیات دارو و ایمنی، ناسازگاری و تداخلات دارویی، موارد منع مصرف و عوارض جانبی [۵]. پونامپالام و آناتارامان[۱] در تحقیقی تحت عنوان «نیاز به اطلاعات دارویی و سموم: دیدگاه پزشکان سنگاپور» به بررسی منابع اطلاعات دارویی مورد استفاده توسط پزشکان سنگاپور پرداختند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که مهم‌ترین منابع مورد استفاده برای کسب اطلاعات دارو و سموم توسط پزشکان سنگاپور به ترتیب عبارتند از: DIMS[۲] (۷۳/۷ ٪)، کتب مرجع استاندارد (۷۰/۱ ٪)، همکاران (۴۴/۶ ٪) و داروسازان (۴۱/۰ ٪). در این مطالعه ۸۲/۴ ٪ افراد وجود یک مرکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم کارامد را جهت ارائه اطلاعات دارویی، کافی می‌دانستند [۶]. نتایج حاصل از بررسی ما مشابه نتایج تحقیق پونامپالام و آناتارامان، نشان داد که از میان راه‌های دریافت اطلاعات دارویی، بالاترین میزان استفاده مربوط به «کتب مرجع پزشکی و اطلاعات دارویی» است و بعد از آن «استفاده از همکاران با تجربه» قرار می‌گیرد. در ارتباط با نحوه فعالیت مراکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم از نظر مدت زمان خدمات‌رسانی در طول شبانه‌روز، ۸۲/۴ ٪ از پزشکان سنگاپور در تحقیق پونامپالام و آناتارامان [۶] و ۸۶/۲ ٪ از پزشکان تبریز در پژوهش صادقی غیاثی با عنوان «شیوه‌های دستیابی پزشکان بیمارستان‌های دانشگاه علوم پزشکی تبریز به منابع اطلاعات دارویی و میزان استفاده از آنها» [۲]، خدمات ۲۴ ساعته مراکز مذکور را خواستار بودند. نتایج حاصل از مطالعه ما نیز با نتایج فوق هم‌خوانی داشت.

در سال ۱۳۷۱، حاجبی، طی تحقیقی با عنوان «میزان آگاهی پژوهشگران علوم پزشکی کشور از منابع اطلاعاتی» نتیجه گرفت که مجلات پزشکی و کتاب‌های مرجع از پرمراجعه‌ترین منابع اطلاعاتی هستند. پژوهشگران، به ندرت به جستجوی کامل موضوعی می‌پردازند و در ردیابی اطلاعات مورد نیاز خود، بیشتر از همکاران کمک می‌گیرند [۱]. طبق نتایج حاصل از تحقیق ما نیز «کتب مرجع پزشکی و اطلاعات دارویی» پر استفاده‌ترین راه دریافت اطلاعات دارویی توسط کادر درمانی بیمارستان دکتر شریعتی هستند.

رنی[۳] و همکاران در مطالعه‌ای با عنوان «دسترسی پزشکان کارولینای شمالی به منابع اطلاعات دارویی» نشان دادند کتاب PDR و مجلات پزشکی بیش از سایر منابع، مورد استفاده قرار می‌گیرند. همچنین این پزشکان، ندرتاً از مراکز اطلاعات دارویی استفاده می‌کنند [۷]. مورد اخیر یافته‌های پژوهش ما را تأیید می‌کند.

دومینگز[۴] و همکارانش در پژوهشی به بررسی انتظارات پزشکان اورژانس از مرکز اطلاع‌رسانی داروها و سموم نیومکزیکو پرداختند. حدود ۸۰٪ پاسخ‌دهندگان اعلام کرده‌اند که به طور متناوب از مرکز اطلاع‌رسانی فوق به عنوان منبع اطلاعاتی استفاده می‌کنند. بیشترین انتظار آنها از مرکز، ارائه خدمات ۲۴ ساعته تلفنی بود و فراهم کردن اطلاعات مربوط به دوز داروها، کمترین درخواست را داشت [۸].

صادقی غیاثی نشان داد در بین انواع اطلاعات دارویی مورد نیاز پزشکان، عوارض جانبی داروها، دوزهای دارویی، آگاهی از روش‌های جدید درمانی، تداخل‌های دارویی و مسمومیت‌ها، به ترتیب اولویت‌های نیاز پزشکان را نشان می‌دهند [۲]. طبق نتایج حاصل از پژوهش ما نیز «عوارض جانبی داروها» بیشترین درصد از انواع اطلاعات مورد نیاز کادر درمانی را به خود اختصاص می‌داد، ولی رتبه دوم و سوم به ترتیب به «شناسایی ناسازگاری‌های تزریقی» و «شناخت تداخلات دارویی» اختصاص داشت. در حالی که طبق نتایج حاصل از پژوهش لاکشمی و همکاران[۵] ، در مطالعه‌ای با عنوان «خدمات اطلاعات دارویی به پزشکان کارناتاکا»، بیشترین درصد اطلاعات درخواستی پزشکان، به ترتیب عبارت بود از: موجودی و در دسترس بودن دارو (۲۲/۰٪)، موارد منع مصرف دارو و ایمنی دارو (۱۵/۵ ٪)، عوارض جانبی داروها (۱۳/۰ ٪) [۹]. بیشترین نوع اطلاعات درخواستی پزشکان سنگاپور در مطالعه پونامپالام و آناتارامان، شامل اطلاعات سم‌شناسی (۸۸/۸ ٪) و دارو شناسی (۸۶/۷ ٪) بود [۶].

نتایج تحقیق صادقی غیاثی نشان می‌دهد که پزشکان «عدم آشنایی با مرکز اطلاعات دارویی تبریز» را مهم‌ترین علت عدم استفاده از این مرکز می‌دانند [۲]. در پژوهش ما نیز کمترین میزان استفاده از راه‌های دریافت اطلاعات پزشکی و دارویی را «استفاده از مراکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم» به خود اختصاص می‌دهد.

طبق نتایج حاصل از پژوهش ما ۷۷/۵ ٪ کادر درمان با فعالیت مراکز DPIC آشنا نیستند. اینکه کادر درمانی ارائه اطلاعات «موجودی دارویی» داروخانه را در حیطه فعالیت‌های یک مرکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم قلمداد می‌کنند، نشانه‌ای از عدم آشنایی کادر درمان با فعالیت‌های این مراکز است. عدم آگاهی کادر درمانی از وجود مراکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم و حیطه فعالیت‌ها و خدمات آنها، حتی با گذشت حدود ۱۳ سال از افتتاح اولین مرکز DPIC، نیاز مبرم به فرهنگ‌سازی در جهت آشنا کردن کادر درمان با فعالیت‌ها و خدمات گسترده این مراکز را بیش از بیش آشکار می‌سازد.

۱- Ponampalam & Anatharaman
۲- Drug Index of Malaysia and Singapore (DIMS)
۳- Rheney
۴- Dominguez
۵- Lakshmi

Archive of SID

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-02]

www.SID.ir

در مجموع، آگاهی از انتظارات مخاطبین مراکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم، نقش مهمی در بهبود و توسعه خدمات ارائه شونده در این مراکز دارد. با توجه به اینکه مطالعه حاضر در زمانی انجام شد که هنوز مرکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم آغاز به کار نکرده بود، پیشنهاد می‌شود مراکز مشابه، مطالعات آماری این چنین را مدتی پس از شروع به کار و فعال شدن مرکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم مربوطه انجام دهند تا بدین ترتیب مقایسه آمار و نتایج حاصله در دو مقطع زمانی قبل و بعد از فعالیت مراکز اطلاع‌رسانی دارو و سموم ممکن باشد.

Archive of SID

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-02]

www.SID.ir

مراجع

1- Kazemin Z. The information seeking behavior of academic members and medical students in Ahvaz University of medical sciences. HIN J 2004; 2: 7-14 (Persian)

2- Ghyasi Sadeghi F. A Study of the usage and the ways in which physicians of the hospitals of Tabriz University of Medical Sciences access the drug information sources. Faslname-ye ketab J 2008; 72: 157-174 (Persian)

3- www.dpic.ir

4- Statistical analysis reports by 13 aban pharmacy, Drug and Poision Information Center (1387,1388)

5- Lim L.Y, Chui W.K. Pharmacist-operated drug information centers in Singapore. J Clin Pharm Ther 1999;24: 33-42.

6- Ponampalam R, Anantharaman V. The Need for Drug and Poison Information-The Singapore Physicians' Perspective. Singapore Med J 2003; 44(5): 231- 242.

7- Rheney C.C, Byerly W.G, Connelly J.F. North Carolina physicians access to drug information resources. Drug Inf J 2000; 34: 69-73.

8- Karen D. Dominguez, Gireesh V.Gupchup, Blaine E. Benson. A Survey of the Expectations of New Mexico Emergency Physicians Regarding the Services of the New Mexico Poison and Drug Information Center. Clin Toxicol J 2000; 38(3): 309- 319.

9- Lakshmi P.K, Gundu Rao D.A, Gore S.B, et al. Drug Information Services to Doctors of Karnataka, India. Indian J Pharmacol 2003; 35: 245- 247.

Archive of SID

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-02]

www.SID.ir

جدول ۱- درصد فراوانی مشخصات فردی شرکت‌کنندگن در مطالعه	
مشخصات فردی	درصد فراوانی
جنس (*۱۵۴)	
مرد	٪ ۱۴/۳
زن	٪ ۸۵/۷
رشته تحصیلی (*۱۵۶)	
پزشکی	٪ ۲۳/۷
پرستاری	٪ ۷۳/۱
سایر موارد	٪ ۳/۲
آخرین مدرک تحصیلی (*۱۵۱)	
دانشجو	٪ ۹/۹
لیسانس	٪ ۷۳/۵
فوق‌لیسانس	٪ ۲/۰
دکترای حرفه‌ای	٪ ۰/۷
رزیدنت	٪ ۹/۳
متخصص	٪ ۴/۰
فوق‌تخصص	٪ ۰/۷
سابقه فعالیت حرفه‌ای (*۱۴۵)	
کمتر از ۵ سال	٪ ۳۴/۵
۵ تا ۱۰ سال	٪ ۱۱/۰
۱۰ تا ۱۵ سال	٪ ۳۲/۴
بیشتر از ۱۵ سال	٪ ۲۲/۱
* تعداد پاسخ‌دهندگان	

جدول ۲- درصد فراوانی میزان استفاده از هر یک از راه‌های دریافت اطلاعات پزشکی و دارویی	
متغیر	درصد فراوانی
آشنایی با فعالیت مراکز DPIC (*۱۵۱)	
بله	٪ ۲۲/۵
خیر	٪ ۷۷/۵
تعداد تماس با مراکز DPIC طی یک ماه گذشته (*۱۵۳)	
تماس نگرفته‌ام	٪ ۹۷/۴
کمتر از ۵ بار	٪ ۲/۶
۵ تا ۱۰ بار	–
بیشتر از ۱۰ بار	–

www.SID.ir

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-02]

ادامه جدول ۲- درصد فراوانی میزان استفاده از هریک از راه‌های دریافت اطلاعات پزشکی و دارویی	
بیشترین نوع اطلاعات مورد نیاز (*۹)	
عوارض دارویی	٪ ۴۴/۴
موجودی دارو در داروخانه	٪ ۳۳/۳
داروهای با مصرف رایج در بخش	٪ ۱۱/۱
فارماکوکینتیک و فارماکودینامیک داروها	٪ ۱۱/۱
بیشترین زمان نیاز به برقراری ارتباط با مراکز DPIC (*۱۳)	
۸ صبح تا ۸ شب	٪ ۸۴/۶
۸ شب تا ۸ صبح	٪ ۱۵/۴
میزان استفاده از مراکز DPIC (*۱۳۵)	
تقریباً هیچ وقت	٪ ۷۷/۸
گاهی	٪ ۲۲/۲
مرتباً	–
میزان استفاده از کتب مرجع پزشکی و اطلاعات دارویی (*۱۵۰)	
تقریباً هیچ وقت	٪ ۵/۳
گاهی	٪ ۵۸/۰
مرتباً	٪ ۳۶/۷
میزان استفاده از نرم‌افزارهای اطلاع‌رسانی و مراجع رایانه‌ای (*۱۳۸)	
تقریباً هیچ وقت	٪ ۳۹/۹
گاهی	٪ ۴۷/۸
مرتباً	٪ ۱۲/۳
میزان استفاده از ژورنال‌های پزشکی و داروسازی (*۱۴۵)	
تقریباً هیچ وقت	٪ ۳۵/۲
گاهی	٪ ۵۸/ ۶
مرتباً	٪ ۶/۲
میزان استفاده از سایت‌های علمی اینترنتی (*۱۴۱)	
تقریباً هیچ وقت	٪ ۴۰/۴
گاهی	٪ ۴۸/۹
مرتباً	٪ ۱۰/۶
میزان استفاده از همکاران با تجربه (*۱۴۵)	
تقریباً هیچ وقت	٪ ۶/۹
گاهی	٪ ۶۲/۸
مرتباً	٪ ۲۹/۷
***تعداد پاسخ‌دهندگان**	

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-02]

www.SID.ir

جدول ۳- درجه اهمیت نیازهای کادر درمانی	
متغیر	**درصد فراوانی**
اهمیت لزوم وجود مراکز DPIC در بیمارستان‌ها (*۱۵۵)	
بی‌اهمیت	٪ ۱/۹
کم‌اهمیت	٪ ۴/۵
مهم	٪ ۵۱/۰
خیلی مهم	٪ ۴۲/۶
اهمیت تأمین سرویس مشاوره تلفنی ۲۴ ساعته (*۱۵۴)	
بی‌اهمیت	٪ ۱/۳
کم‌اهمیت	٪ ۳/۹
مهم	٪ ۵۱/۹
خیلی مهم	٪ ۴۲/۹
اهمیت معرفی سایر مراکز خدماتی مربوطه هنگامی که مرکز نتواند اطلاعات درخواستی را در اختیار تماس‌گیرنده قرار دهد. (*۱۵۳)	
بی‌اهمیت	٪ ۲/۶
کم‌اهمیت	٪ ۷/۲
مهم	٪ ۵۵/۶
خیلی مهم	٪ ۳۴/۶
اهمیت تحقیق پیرامون صحت اطلاعات ارایه شده درباره محصولات مختلف توسط شرکت‌های دارویی سازنده (*۱۵۰)	
بی‌اهمیت	٪ ۲/۷
کم‌اهمیت	٪ ۶/۰
مهم	٪ ۴۷/۳
خیلی مهم	٪ ۴۴/۰
اهمیت برقراری ارتباط با مرکز از طریق اینترنت (*۱۵۳)	
بی‌اهمیت	٪ ۱/۳
کم‌اهمیت	٪ ۱۱/۸
مهم	٪ ۵۴/۲
خیلی مهم	٪ ۳۲/۷
اهمیت مشاوره به افراد کادر درمان در مورد مسمومیت‌ها (*۱۵۳)	
بی‌اهمیت	٪ ۲/۶
کم‌اهمیت	٪ ۴/۶
مهم	٪ ۵۰/۳
خیلی مهم	٪ ۴۲/۵

www.SID.ir

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-02]

ادامه جدول ۳- درجه اهمیت نیازهای کادر درمانی	
اهمیت معرفی داروهای جدید (*۱۵۴)	
بی‌اهمیت	٪ ۱/۹
کم‌اهمیت	٪ ۱/۳
مهم	٪ ۴۰/۳
خیلی مهم	٪ ۵۶/۵
اهمیت آشنایی با اشکال دارویی داروهای موجود در ایران (*۱۵۵)	
بی‌اهمیت	–
کم‌اهمیت	٪ ۴/۵
مهم	٪ ۴۱/۹
خیلی مهم	٪ ۵۳/۵
اهمیت شناخت تداخلات دارویی (دارو- دارو، دارو- غذا، دارو- تست‌های آزمایشگاهی) (*۱۵۴)	
بی‌اهمیت	–
کم‌اهمیت	٪ ۰/۶
مهم	٪ ۲۹/۲
خیلی مهم	٪ ۷۰/۱
اهمیت شناسایی ناسازگاری‌های داروهای تزریقی (*۱۵۴)	
بی‌اهمیت	–
کم‌اهمیت	٪ ۱/۹
مهم	٪ ۲۴/۰
خیلی مهم	٪ ۷۴/۰
اهمیت آموزش با هدف جلوگیری از اشتباهات نسخه‌نویسی و پیشگیری از بروز خطاهای پزشکی یا دارویی (*۱۵۳)	
بی‌اهمیت	٪ ۰/۷
کم‌اهمیت	٪ ۰/۷
مهم	٪ ۴۳/۸
خیلی مهم	٪ ۵۴/۹
اهمیت برگزاری بازآموزی، کارگاه‌ها و کلاس‌های آموزشی (*۱۵۴)	
بی‌اهمیت	٪ ۱/۳
کم‌اهمیت	٪ ۵/۲
مهم	٪ ۴۸/۱
خیلی مهم	٪ ۴۴/۸
* تعداد پاسخ‌دهندگان	

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-02]

www.SID.ir